

УДК 001.891:[004.921.78:005.921.-022.324-001.341]

А. В. Кільченко, м. Київ, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ RESEARCHGATE ТА ACADEMIA.EDU
ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Для України, де відбувається реформування освіти, особливо важливим є швидкий розвиток інформаційних та комунікаційних технологій в галузі науки та освіти, дослідження їх впливу на розвиток інформаційно-дослідницької компетентності (ІД-компетентності) наукових і науково-педагогічних працівників, на форми їх оцінювання, підготовку та підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників відповідно до вимог освітньої галузі. Актуальним завданням сучасності є набуття науковцями вмінь та навичок щодо використання відкритих електронних систем для оприлюднення та розповсюдження результатів наукової діяльності [1].

Мета роботи: визначити та обґрунтувати основні переваги застосування соціальних мереж ResearchGate та Academia.edu для розвитку ІД-компетентності наукових і науково-педагогічних працівників.

ResearchGate (RG) (<http://www.researchgate.net>) – безкоштовна соціальна мережа як засіб співпраці вчених всіх наукових дисциплін світової спільноти, що заснована у 2008 р. Іджадом Мадішем і Сереном Хофмайером та Хорстом Фікеншером.

Популярність он-лайн ресурсу RG пов'язана з такими **перевагами**: 1. Можливість створення персонального профілю дослідника, наукової установи, дослідницького проекту. 2. Доступ до повнотекстових статей, що розміщені науковцями в особистому профілі у вільному доступі. 3. Пошук потрібної інформації. За пошуковим запитом можна знайти вчених, виші й наукові установи, дослідницькі проекти, публікації, питання й відповіді, теми й дослідницькі групи та ін. 4. Підписка на дослідників, отримання відомостей щодо виходу їхніх нових дописів, проектів та ін. 5. Створення дослідних он-лайн спільнот і груп. Групи можуть бути як відкритими, так і закритими. Є можливість створити нові групи, що пропонують інструменти підтримки співпраці, такі як засоби обміну файлами. 6. Доступ до дошки оголошень зі списком міжнародних вакансій для вчених. Список можна відсортувати: за ключовими словами, посадами, областями та країнами. 7. Можливість отримати статистику за активністю публікацій дослідника і затребуваністю його робіт – кількість публікацій, їх цитувань і переглядів в RG, завантажень, передплатників та ін. 8. Розрахунок інтегрального

показника – індексу *RG Score*, що дозволяє оцінити наукову значущість, авторитетність дослідника. Сумарна оцінка активності вчених конкретних наукових установ та університетів, профіль яких створено в RG, оцінюється за показником *Total RG Score*.

9. *Розрахунок індексу Хірша вченого* (в тому числі з урахуванням і без урахування самоцитування, зазначенням переліку найбільш цитованих публікацій).

RG включає додатки, що допомагають зв'язати вчених у віртуальному світі. Після аналізу профілю користувача, RG пропонує групи, що є близькими до його інтересів чи тематики досліджень. Мережа дозволяє користувачам співпрацювати з колегами для написання і редагування документів, допомагає їм планувати зустрічі й конференц-дзвінки онлайн, дозволяє створювати опитування за темами. Деякі наукові установи й конференції використовують RG як основний засіб спілкування їх учасників.

Сайт RG містить такі **додатки**: семантичний пошук (пошук за анотацією), що індексує як внутрішні ресурси, так і основні суспільні бази статей, спільне використання файлів, обмін базою публікацій, форуми, методологічні дискусії та ін. Користувачі мережі можуть створювати свій персональний блог. За допомогою цього семантичного пошукового механізму можна здійснювати аналіз не тільки ключових слів, а й анотацій статей цілком, що підвищує певність результатів.

Мережа також має **дошку оголошень** зі списком міжнародних вакансій для вчених світової наукової спільноти. Список можна відсортувати: за ключовими словами, посадами, областями та країнами. RG надає можливість завантажувати нещодавно опубліковані статті з дотриманням авторських прав. Ці публікації автоматично індексуються пошуковим механізмом сайту.

Для того, щоб користувачі могли швидко отримати доступ до опублікованих і відрецензованих статей або для презентації останніх напрацювань, в мережі розроблено шаблон **мікростатті** для короткого викладу цих наукових матеріалів.

Користувачі мережі можуть створювати особисті блоги **ResearchGate-блогу**. З них відбираються найбільш якісні дописи й публікуються, що є основним джерелом новин, коментарів, досліджень та інновацій з усіх галузей наукової діяльності.

З метою прискорення безкоштовного розповсюдження світових наукових досліджень в Інтернеті у 2008 р. Річард Прайс заснував сайт *Academia.edu*.

Academia.edu (<https://www.academia.edu>) – соціальна мережа для співпраці вчених всього світу, що створена з метою оприлюднення статей автора, відстеження їх цитувань і новин за дослідженнями та розробками своїх колег.

Від мережі RG цей сайт відрізняється тим, що на ньому можна реєструватися не тільки чинним студентам і співробітникам наукових установ та вишів, але й незалежним дослідникам. Academia.edu є потужним і ефективним засобом поширення досліджень учених, який за допомогою спеціальних аналітичних засобів дозволяє відстежувати в реальному часі кількість людей, що читають їхні статті.

Сьогодні платформа також представила новий *мобільний додаток*, що дозволяє безкоштовно швидко і легко отримувати доступ до понад 23 млн наукових робіт та зберігати їх у режимі офлайн за допомогою пристрою iOS.

Висновки. Наукові соціальні мережі RG і Academia.edu відкривають широкі можливості для міжнародної кооперації вчених. Ці платформи допомагають здійснювати пошук зарубіжних колег, установ, що займаються вивченням проблем, які цікавлять дослідника, наукових проєктів, наукових вакансій та ін. На відміну від мережі Academia.edu, що популярна переважно серед фахівців галузі соціальних наук, RG використовується насамперед дослідниками в галузі біології, медицини та інформатики.

Соціальні мережі RG та Academia.edu стрімко розвиваються і постійно модернізуються. Сьогодні RG налічує більше ніж 17 млн зареєстрованих користувачів. Залежно від країни та регіону користувачами RG є від 15 до 65 відсотків дослідників. На сайті RG розміщено понад 100 млн публікацій. Майже 127 млн науковців та дослідників приєдналися до платформи Academia.edu – найбільшої платформи у світі для безкоштовного та відкритого доступу до наукових досліджень. У дослідженні, що опубліковано в PLOS ONE, було встановлено, що матеріали, які завантажені в Academia.edu, отримують 69-відсоткове підвищення цитувань протягом 5 років.

Розвиток ІД-компетентності наукових і науково-педагогічних працівників є одним із пріоритетних завдань системи підвищення кваліфікації. Тому в перспективі потрібно продовжувати наукові дослідження в означеному напрямі, зокрема у розробленні відповідних методик та експериментальній перевірці висунутих гіпотез.

Список використаних джерел

1. Іванова С. М., Яцишин А. В., Кільченко А. В. Напрями використання цифрових науково-освітніх систем для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників. Інформаційні технології в освіті та науці: зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., м. Мелітополь, 13-14 черв. 2019 р. Мелітополь: Мелітопольський держ. пед. ун-т ім. Богдана Хмельницького, 2019. С. 339-343.